

OSNOVNA ŠOLA HUDINJA

Raziskovalna naloga

LILA PRAP

Avtorja: Aljaž CVIRN, 9. razred

Anja ZAGORIČNIK, 9. razred

Mentorica:

*Helena KLEMEN,
predmetna učiteljica
razrednega pouka*

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2007

K A Z A L O

Stran

I.	POVZETEK.....	4
II.	UVOD.....	6
III.	OTROŠTVO.....	11
IV.	MLADOST.....	18
V.	ŠTUDIJ.....	20
VI.	SLUŽBOVANJE.....	21
VII.	NJENA DELA.....	23
VIII.	NAGRADE, PRIZNANJA IN NOMINACIJE.....	24
IX..	PRODAJA AVTORSKIH PRAVIC V RAZLIČNE DRŽAVE.....	33
X.	UPRIZORITVE.....	34
XI.	RAZSTAVE.....	35
XI. 1.	SAMOSTOJNE RAZSTAVE – ILUSTRACIJE.....	35
XI. 2.	SKUPINSKE RAZSTAVE – ILUSTRACIJE.....	35
XI. 3.	SAMOSTOJNE RAZSTAVE – SLIKARSTVO, SATIRA.....	36
XI. 4.	SKUPINSKE RAZSTAVE – SLIKARSTVO, SATIRA.....	36
XI. 5.	SKUPINSKE RAZSTAVE – OBLIKOVANJE.....	37
XII.	OSTALO DELOVANJE IN FUNKCIJA.....	38
XIII.	ZAKLJUČEK.....	39
XIV.	LITERATURA IN VIRI.....	41

I. P O V Z E T E K

"Še bo jezik dihal in nas bogatil."

Lilijana Praprotnik Zupančič z umetniškim imenom Lila Prap je rojena Celjanka. Otroška in najstniška leta je preživela v svojem rojstnem kraju in tako vase vsrkala vse tisto, kar mesto ob Savinji odlikuje, a tudi tisto, kar ga ne. Ko je prerasla okvire, ki ji jih je postavljalo Celje, se je podala v svet. In se izobrazila in obogatena z novimi spoznanji spet vrnila domov.

V raziskovalni nalogi predstavlja Lilo Prap kot pesnico, pisateljico in ilustratorko predvsem otroške in mladinske literature. Ta nam a je za zdaj pač najbližja.

Predstavlja njen življenjepis, njena dela, nagrade, priznanja, nominacije, mesta njenih razstav in uprizoritve njenih del.

Paleta njenih aktivnosti, poklicnih in umetniških, je zelo široka. Njena dela so prevedena v številne tuje jezike in med otroci zelo priljubljena, saj Lila Prap otrokom vedno znova predstavlja svet, v katerem med živimi bitji, živalmi, rastlinami in človekom ni nasprotij, med naravo in človekom pa vlada harmonija.

Leta 2000 so jo uvrstili med tiste Celjanke, ki so se v minulem stoletju najmočnejše vpisale v "mestni spomin". Zagotovo s tehtnim razlogom.

Pravijo, da sta jezik in risba, z roko v roki, najboljša manifestacija misli. To za Lilo Prap vsekakor velja, saj se že od vsega začetka umetniško izraža tako z besedo kot z likovno govorico.

Ni dvoma, da je Lilijana Praprotnik Zupančič žlahtna osebnost mojega, najinega in našega kraja. Berimo njena dela, ker nas duhovno bogatijo.

Slika 1

Lila Prap, pisateljica, pesnica, ilustratorka

7. februar 1995

Kulturni dan na OŠ Hudinja

(Vir: zasebna zbirka)

II. U V O D

Knjiga – sopotnica človeka in njegova prijateljica – odigra v življenju vsakega človeka pomembno vlogo. Slejkoprej se vsakdo sreča z njo. Srečanje s knjigo je kot srečanje s človekom: v nekatere se zaljubimo takoj, druge sčasoma vzljubimo, tretje pa gredo mimo nas in nam za vedno ostanejo tujke.

Knjige nam nudijo mnoge intelektualne in estetske užitke. Dobro je, če postanejo tudi naša potreba, saj z njimi pridobivamo znanje in razvijamo svojo domišljijo. V knjigi so na papir prenesene človekove misli na simbolni način, z besedami ali z risbami, in se tako na neki čisto poseben način opredmetijo.

Prve knjige morajo biti za otroke na videz enostavne, vendar morajo v sebi nositi predstave, ki so prilagojene otroškemu svetu. Prav ta prilagojenost in posledična dostopnost sta glavni vzrok, da so redki uspešni pisci otroških knjig, po katerih radi segajo otroci v začetku osvajanja branja oziroma simbole razumevanja knjižnega sveta. To so taki avtorji, katerih knjige uporabljajo pri svojem poklicnem delu vzgojiteljice v vrtcih in učiteljice prve triade osnovne šole. Seveda pa so ti avtorji sposobni napisati tudi kaj za starejše otroke in tudi za odrasle.

Ko sva se odločala, katero osebnost našega kraja naj v raziskovalni nalogi predstaviva, sva se med mnogimi končno odločila prav za nama dobro znano pisateljico in ilustratorko knjig za najmlajše, to je za Lilo Prap. Doma je v šolskem okolišju naše šole, večkrat pa nas je tudi že obiskala. Pred leti, 7. 2. 1995, je ob izidu svoje knjige *Zgodbe in nezgodbe* sodelovala tudi na našem kulturnem dnevu v delavnici *Igrajmo se z jezikom*.

Plakat ob kulturnem dnevu OŠ Hudinja, 7. 2. 1995

(Vir: zasebna zbirka)

Lila Prap je za naju pomembna kot avtorica otroških pesmi, slikanic in zgodb. Je tudi ilustratorka, kar pomeni, da svoja besedila tudi kar sama ilustrira. Z nasveti najine mentorice sva se odločila raziskati njeno dosedanjo ustvarjalno bero.

Domnevala sva:

1. da ni ustvarila samo ene uspešne slikanice ali zgodbe, saj je med bralci doma in po svetu dokaj poznana;
2. da se njena dela uporabljajo kot učni pripomočki pri opismenjevanju in učenju branja;
3. da je prejela veliko priznanj in nagrad tako v Celju kot po svetu;
4. da so njena dela zagotovo prevedena v tuje jezike.

V zameno za intervju je Lila Prap o sebi zapisala, kar se ji je zdelo, da lahko pove o sebi. Spoštovala sva njeno željo po zasebnosti. Zato nam esto intervjuja njen Nasvet:

Takole pravi
veščca Meta,
ko svari
nevedno v nučko,
ožgana boš
kot jaz čez leta,
ker rajáš
pred vsako lučko.

Njeno delo sva raziskovala tako, da sva v knjižnici našla vse njene knjižne enote, jih vse tudi prebrala, se o vsebini pogovarjala z najino mentorico. Prebrskala sva otroške revije *Ciciban*, *Cicido*, *Kekec*, v katerih je o najini Lili Prap kaj pisalo. O njej sva našla članek tudi v strokovni literaturi, v priročniku za učitelje *Mladinska književnost na razredni stopnji*, avtorja Igorja Saksida. Najina mentorica kot učiteljica prve triade njena dela uporablja kot učni pripomoček pri razvijanju bralnih sposobnosti, doživljanja besedilne slike in

osnovnega razpoloženja, fantazijskega in racionalnega mišljenja ter vrednotenja glede na zunajliterarno stvarnost".¹

Pobrskala sva tudi po medmrežju, kjer sva našla veliko informacij o Lili Prap; spraševala sva tudi ljudi, za katere sva vedela, da jo poznajo.

Po vsem, kar sva izvedela o njej, sva predvidela, da je morala biti deležna nagrad in priznanj doma in po svetu. Tudi to se nama je potrdilo. S ponosom lahko poveva, da je Lila Prap z deli za malčke bralčke znana po vsem svetu. Da je res, pa v dokaz anekdota Maše Ostruh:

"Večkrat potujem na Norveško in ko sem nekega dne obiskala knjigarno v Oslu, sem med knjigami našla otroško slikanico naše priznane pisateljice in ilustratorke Lile Prap, ki jo tudi osebno poznam, Mednarodni živalski slovar. Bila sem ponosna, da otroci po svetu berejo iste slikanice kot slovenski otroci."

Po prebiranju, branju, izbiranju, tehtanju in preučevanju vseh zbranih podatkov in vtisov, ki jih ni bilo malo, je ostal izbor, ki je pred vami. Je samo najin pogled, podprt seveda z nasveti najine mentorice na ustvarjalna dela in dozdajšnja bero uspehov ter priznanj gospe Lile Prap.

¹ Igor Saksida, *Izhodišče in modeli šolske interpretacije mladinske književnosti*

RAD IMAM LILO PRAP, Ivan Janez Domitrovič, slavist, ravnatelj III. OŠ Celje:

V kuhinji sedimo za mizo:

Jurij, moj skoraj tri leta star vnuk, jaz, njegov po mladosti hrepeneč dedi, in tri Lile Prap: Zakaj, 1001 pravljica ter To je...

Jurij je nor nanje – na čarne besede Lile in na razkošje Lilinih ilustracij.

In potem se greva: jaz njem u Liline besede, take progaste, zabavne, take, da se je z njimi lepo igrati. On pa meni o ilustraciji krokodila, ki joče in ima lepe bele zobe, pa o nilskem konju, ki se smeji.

Dotika se jih z rokami (ilustracij namreč) in jih požira z očmi ter ilustrira z besednim zakladom "skoraj" triletnika: "Teta pesnica se je zmotila, nilski konj ne zeha, smeji se. In sam o tri zobe ima!"

Tako Jurij. Dedi pa v besednih igrarijah, metaforah in personifikacijah Lile Prap preprosto uživa ter se naslaja nad smehom in hudomušnostjo.

Ko berem in gledam, eno brez drugega ne gre pri tej umetnici, se v meni budi otrok, za katerega sem mislil, da ga ni več. Kako bi me sicer njene knjige navduševale pri šestdesetih?

Gospo Lilo Prap poznam, tu in tam rečeva kakšno, kar tako, brez zveze. Malo odštekana se mi zdi in malo drugačna. A se je vedno znova razveselim.

Zakaj?

Ker vem, da se za videzom navidezne nonšalantnosti skriva velik otrok, poln igrivosti, nor na barve sonca in obseden z igro glasov, prepirom besed ter veseljem do te naše, včasih grozno mučne, slovenske besede.

Lilina beseda in ilustracija me enostavno spravljata v nasmeh. Smeh pa je čudovita stvar.

III. OTROŠTVO

Ko je bila Lila Prap še majhna, je bila dojenček, kot vsi ostali. Sesala je mleko, grgrala, če ji je bilo kaj všeč, vreščala, če ji kaj ni bilo všeč, in spala. Kot vsi dojenčki je ob rojstvu tudi ona dobila ime. A groza! Naglušna uradnica je namesto Liana, kakor bi se moralo to ljubko dete imenovati, napisala Lilijana. Ker se imena ni dalo tako enostavno spremeniti, ko je bilo enkrat napisano, jo je njena mama iz obupa začela klicati Miša. Tako jo njeni prijatelji kličejo še danes. In ker tudi njej to dolgo ime, napisano po pomoti, ni preveč všeč, si ga je za pisateljske podvige skrajšala na: Lila.

*Slika 3 – Liana, Lilijana, Miša, Lila
(Vir: zasebna zbirka)*

Liana, oziroma Lilijana, oziroma Miša, je hitro rasla, prenehala sesati mleko in se začela igrati. Igrala se je, tako kot vse ostale deklince. Preoblačila punčke (pravzaprav je imela samo dve punčki in ti dve še danes hrani za

spomin), jih vozila na sprehod v vozičku, hranila z namišljenimi piškoti in jim dajala piti neviden čaj. Rada je poslušala pravljice, še posebej o Sneguljčici in njenem princu. Tako ji je bila všeč, da jo je znala na pamet, od prve do zadnje strani.

Sliki 4 in 5 – Že v mladih letih je treba vaditi
(Vir: zasebna zbirka)

Ker je z mamo, očetom in babico stanovala v bloku, kjer je živel veliko mladih družin, je imela veliko prijateljev in prijateljic, s katerimi se je na dvorišču igrala najrazličnejše igre: fuč, zemljo krast, kipe metat, ali je kaj trden most, pa tudi bolj zahtevne in nevarne igre: partizane in Nemce, kavboje in Indijance, nastavljanje denarnic, privezanih na laks, valjenje ogromnih sneženih krogel na sredo ceste ...

*Slika 6 – Pišta, Janko, Metka (dvojčka – pa ne iz pravljice), Miša in Marjana
(Vir: zasebna zbirka)*

Njeni prav posebni prijatelji so bile živali, ki so bile obvezen član družine. Pes Bobi, ki se je vsakič, ko je zagledal katerega od svojih najbližjih, od veselja polulal, in maček Miki, ki je imel navado skočiti v obraz vsakemu, ki mu je hotel zapeti kakšno posebno ganljivo pesem.

*Slika 7 – Miša in njen prijatelj Miki, ki je sovražil petje
(Vir: zasebna zbirka)*

Tudi v vrtec je hodila. Takrat je v vrtcu vladal velik red. Če nisi takoj pojedel, si dobil prikuho v juho, in če si risal z levo roko, so te hitro popravili. Spanje je bilo obvezno. Če ni mogla spati, se je Miša na skrivaj igrala z lesenimi kockami ob postelji. Enkrat je iz gromozanskega kupa izpulila kocko, ki je bila najbolj pri tleh. Cel kup se je podrl in s spanjem celega vrtca je bilo za nekaj časa konec.

V vrtcu je tudi začela z igralno kariero, ki se je potem, ko je zapustila vrtec, žal končala.

Slika 8 – Štiri mlade dame med performansom
(Vir: zasebna zbirka)

Najlepši čas pa so bile zanjo družinske počitnice na morju. Že vožnja na morje je bilo pravo doživetje. V prvih letih z avtobusom, na katerem so se poleg ljudi na strehi peljale tudi kokoši, ki so jih potem na morju pojedli (Mišane, ker ji je že ob pogledu na meso postalo slabo), kasneje pa s fičkom, ki je redno zakuhal na postojnskem klancu. K sreči so imeli v Postojni dobre kremšnite, čemur se po slovensko reče kremne rezine, tako da čakanje na ohladitev fička ni bilo preveč duhamorno.

Na morju so se vsi seveda družno pražili na soncu, ki takrat še ni žgalo skozi ozonske luknje. Kljub temu so imeli lepo rdeče ožgano kožo in tudi to, da se jim je včasih olupila do živega, ni bilo nič neobičajnega.

Na morju je Miša spoznala veliko novih prijateljev, s katerimi se je igrala, v glavnem v vodi. Iz nje so jo lahko potegnili samo za zajtrk, kosilo in večerjo.

Slika 9 – Družinsko praženje z mamo in očetom
(Vir: zasebna zbirka)

Ko je Miša šla v šolo, je postala Lili. V šolo sprva ni hotela, ker je imela šola podobne zavese kot bolnica. Potem pa ji je postalo v šoli všeč, saj je spoznala veliko novih prijateljev, pa še z učitelji ni imela težav, ker je imela same petke. Učiteljem se je takrat reklo tovarišica ali tovariš, odvisno katerega spola so bili. Ker tovarišice in tovariši tiste čase niso marali, da se učenci med poukom preveč premikajo, so morali učenci sedeti z rokami na

hrbtu. Danes nihče iz te generacije učencev ni grbast, saj so vsi sedeli zravnanj kot sveče. Tudi preživeli so vsi, četudi je kdaj kak tovariš v navalu besa vrgel kakšnem u nemirnežu ključe v glavo.

*Slika 10 – S sošolci, ki so danes vsi resni gospodje in gospe, ter tovarišico Čučkovo na izletu
(Vir: zasebna zbirka)*

IV. M L A D O S T

V gimnaziji je Miša, oziroma Lili, postala Lila. Tudi tu je spoznala veliko novih prijateljev in se marsikaj novega naučila, med drugim tudi to, da ni dobro čеčkati po tujih revijah, ker lahko za to dobiš ukor. Na gimnaziji so učiteljem rekli profesorji in tudi ti so v starih časih veliko dali na red in disciplino. Seveda so veliko dali tudi na znanje. Takrat še ni bilo moderno, da imaš, če si frajer, najmanj pet popravcev, zato so bili skoraj vsi učenci v razredu, kamor je hodila Lila, odlični ali prav dobri. Današnja mladež bi se seveda zgražala, ampak takšni časi so bili!

Ker se v razredu ni dalo kaj dosti divjati, se je veliko učencev izživilo z razgibavanjem pri najrazličnejših športih. Tudi Lila ni bila izjema. Že v osnovni šoli se je rada ukvarjala z drsanjem, atletiko, plavanjem in podobnim, v gimnaziji pa je začela še nekajletno kariero košarkašice. Še danes ima zaradi vsakodnevnih treningov toliko kondicije, da ji ni treba sopihati, če preteče nekaj metrov ali prehodi par stopnic.

Slika 11 – Ženska košarkarska ekipa, strah in trepet Savinjske doline, z Zmagom Sagadinom na čelu; Miša s srečno številko 15
(Vir: zasebna zbirka)

Če ostanejo kakšni lepi spomini, so to iz srednje šole! To pravi Lila, ko se spominja vseh svojih prijateljev in prijateljic, profesorjev in profesorice na sliki, nastali ob maturi. Takrat so letni časi imeli poseben vonj, takrat so se pred tabo odpirale nove neznane razsežnosti, takrat si lahko sanjal z odprtimi očmi ...

Slika 12 – Dijaki 4. f-razreda zdajšnje I. gim nazije z učiteljskim zborom
(Vir: zasebna zbirka)

V. Š T U D I J

Am pak, tudi študijska leta niso kar tako! Takrat postaneš nadvse moder! In počutiš se pomemben, ker postaneš strokovnjak za čisto posebno področje. Lila, ki se je za sošolce spet prelevila v Mišo, se je odločila za študij arhitekture, ker je združeval njeno veselje do ustvarjanja, risanja, matematike, sociologije, raziskovanja in še česa. In počasi je postajala strokovnjakinja za arhitekturo. In ker je postajala strokovnjakinja za arhitekturo, je lahko z zanimanjem občudovala in preučevala različne kraje po Evropi, ki jih je obiskala s svojim razredom (razredu se na fakulteti reče letnik) ali pa kar sama s svojo rdečo katrco (katrca je Renault 4, avto, ki je danes že skoraj izumrl).

Doma, v Celju, se je ob vikendih redno sestajala s skupino modrecev in v gostilni Ribič (takrat so gostilne zapirali že ob desetih) z njimi debatirala o najglobljih vprašanjih tega sveta. Seveda je imel vsak od modrecev drugačno mnenje od ostalih in vsak teden se je debata morala začeti znova. En od teh modrecev je kasneje postal njen mož!

Slika 13 – Skupina modrecev: Lila, Guru, Medeni in Vitto
(Vir: zasebna zbirka)

VI. SLUŽBOVANJE

Po študiju se je Miša, oziroma Lila, takoj vrgla na delo, da bi rešila ta svet iz vsemogočih arhitekturnih zmot. Nekaj let je delala v arhitekturnem biroju, potem na urbanističnem zavodu, še kasneje na oddelku za dizajn in nazadnje na Srednji gradbeni šoli v Celju, kot profesorica. Seveda te v službi takoj postavijo na zemeljska tla in vidiš, da je marsikaj, kar si sanjal, neuresničljivo. A Lila ni obupala. Vrtala je in iskala, kje bi našla svoj prostor pod soncem, kjer bi lahko največ dala ljudem. In ker je pri arhitekturi po njenem mnenju že vse bolj kot ne »zafušano«, je odkrila svet, ki ji vedno znova vliva veselje do ustvarjanja in v katerem res čuti, da lahko ljudem ponudi nekaj novega, svetlega, zračnega. Leta 1986 se je končno odločila, da bo postala samostojna ustvarjalka na področju kulture. To je pisanje in risanje za otroke. Otroški svet je svet, kjer je še veliko veselja ob odkrivanju neznanega, veliko zaupanja, veliko veselja do življenja. Svet, ki ima rad ta svet.

In ko je Lila dobila svojega velikega in malega princa – moža in sina, se je posvetila samo temu svetu. In zanj živi še danes.

*Slika 14 – Lila in njen mali princ, danes velik skoraj dva metra
(Vir: zasebna zbirka)*

Po pripovedovanju Liane, Lilijane, Miše, Lili in Lile zapisala Lila Prap.

VII. NJENA DELA

- *Zgodbe in nezgodbe, DZS, Ljubljana, 1993 (tekst).*
- *To je..., Mladinska knjiga, Ljubljana, 1996 (tekst).*
- *Resnične pravljice in pripovedke, Mladika, Ljubljana 1999 (tekst in ilustracije).*
- *Male živali, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1999 (tekst in ilustracije).*
- *Živalske uspavanke, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2000 (tekst in ilustracije).*
- *Zakaj?, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2002 (tekst in ilustracije).*
- *Živalska abeceda, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2002 (tekst in ilustracije).*
- *Mednarodni živalski slovar, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2004 (tekst in ilustracije).*
- *Všeč mi je črna, všeč mi je bela, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2005.*
- *Všeč so mi barve, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2005.*
- *1001 Pravljica, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2005 (tekst in ilustracije).*
- *I like black and white, Random House, London, 2005 (ilustracije).*
- *I like colours, Random House, London, 2005 (ilustracije).*

VIII. NAGRADE, PRIZNANJA IN NOMINACIJE

Lilijana Praprotnik Zupančič (Lila Prap)

Rojena: 28. 9. 1955, Celje

Izobrazba: univ. dipl. ing. arh.

Študij: FAGG, oddelek za arhitekturo, Univerza Ljubljana

Status: od leta 1989 svobodna umetnica na področju literarnega in likovnega ustvarjanja

Po končani osnovni šoli in gimnaziji v Celju ter študiju arhitekture v Ljubljani je nekaj let službovala v različnih birojih v Wiesbadnu in Celju, kjer se je ukvarjala s projektiranjem in urbanizmom, nato poučevala na srednji gradbeni šoli v Celju, čez par let pa se zaposlila v Gorenju na oddelku za grafično oblikovanje. Kot svobodna umetnica se je sprva preživljala z manjšimi projekti, grafičnim oblikovanjem, karikaturo in pisanjem ter risanjem za otroke, zadnja leta pa se posveča izključno ustvarjanju otroških slikanic.

Grafično je oblikovala različne tiskovine za slovenske in mednarodne humanitarne organizacije in kulturne ustanove ali jih opremila z ilustracijami. Sodelovala je pri projektiranju otroške bolnišnice v Wiesbadnu in pri opremitvi več javnih prostorov v Celju.

S satiričnimi prispevki za odrasle je sodelovala v različnih časopisih in revijah in prirejala tematske razstave v različnih galerijah po Sloveniji.

Ilustracije, literarne prispevke in miselne orehe za otroke je objavljala v različnih slovenskih otroških revijah. V knjižni obliki je izšlo več kot deset njenih del za otroke. Napisala je nekaj otroških iger za gledališče, plesni teater in radio.

Prevodi njenih knjig se na različnih izborih literarnih strokovnjakov in bralcev in v revijah v tujini (Francija, Nemčija, Češka) uvrščajo med najbolj priljubljena otroška branja, tako po literarni kot po likovni plati. Njene ilustracije so bile razstavljene v prestižnih galerijah doma in po svetu.

Za svoje ustvarjanje na področju karikature, literature, ilustriranja in oblikovanja je dobila več nagrad in priznanj.

Živi in ustvarja v Šmarjeti pri Celju.

SELEKCIJE, PRIZNANJA IN NAGRADE

– **3. nagrada – bronasti ARITAS za likovno satiro, 1995, nominacija 2001**

Bronasti Aritas prejme ing. arh. Lilijana Praprotnik Zupančič, ki je tipična satiričarka in svojo ost uperja v rezultate in posledice svojega poklica – v sodobno oblikovanje brezupnega urbanega okolja, pri tem pa jo odlikuje individualna, prečiščena likovna izvedba.

– **Priznanje HINKA SMREKARJA za ilustracijo, 1999**

Diplomirana arhitektka Lilijana Praprotnik Zupančič dobi priznanje za ilustracije v živalskih uspavankah, kjer njene podobe živali ohranjajo prvobitno, poenostavljeno, estetsko risbo, obarvane s toplimi, prijetnimi toni.

– **Finale nagrade za otroško književnost VEČERNICA, 2000**

Lilijana Praprotnik Zupančič je s svojimi Zgodbami in nezgodbami (1993) v prozo vnesla izrazite primere nesmislic. Za besedila je značilno igrivo preoblikovanje jezika, onomatopoetična ali aliteracijska gradnja zgodbe, poigravanje s stalnimi besednimi zvezami, preobražanje

literarnih vrst ter tipično nonsensno pretiravanje in "narob-logično" razpredanje zgodbe. Sledi nonsensa so vidne tudi v zbirki *Resnične pravljice in pripovedke* (1999), ki se na komičen način loteva pripovedk in pravljic, predvsem njihove sporočilnosti. Zanimivi so nekateri citati, ki zmanjšujejo parabolčnost in vzgojnost pravljичnega besedila.

– **LEVSTIKOVA nagrada, 2001**

Za ilustracije *Lilijane Praprotnik Zupančič* (Lila Prap) se je odločila žirija pod predsedstvom Tanje Mastnak. Lila Prap je v avtorskih slikanicah *Male živali in Živalske uspavanke* v harmonično celoto posrečeno združila igrivo otroško poezijo, izjemno dodelano modernistično slikarsko podobo in načela sodobnega oblikovanja. Vse inovativnosti in svežina njenega pristopa je namenjena komunikaciji z otrokom, katerega dojemanje sveta upošteva z izjemno subtilnostjo in spoštovanjem, brez podučevanja in podcenjevanja.

– **NAJLEPŠA KNJIGA, nagrada za najlepšo slovensko otroško knjigo na knjižnem sejmu v Ljubljani, 2002**

Slikanice iz zbirke *Žlabudron izrazito* presegajo običajno komercialno prakso te knjižne zvrsti. Grajene so na nekonvencionalni, enostavni in otroku dojemljivi ilustraciji. V njih se izvorno gradivo dosledno prepleta z ostalimi elementi knjige. Slikanice so obdelane kot celota, saj je konsistentnosti oblikovalskih elementov posvečena pozornost skozi vso knjigo.

– **IBBY HONOUR LIST, mednarodno priznanje za ilustracijo, Basel, Švica, 2002**

Slovenian Lila Prap's picture book about "little creature" - insects that live all around us - is drawn from the child's perspective, imitating

childlike drawings with clear cut lines and vivid colours. The book contains simple poems, which are very witty description of each creature's characteristic features, complemented by rich illustration and design.

– **WHITERAVEN SPECIAL MENTION, 2001, 2005**

– **Special Mention** - Slovenia (Slovenian) – 2001; 219

Prap, Lila [i.e. Liljana Praprotnik-Zupančič] (text/illus.)

Male živali

(Little animals)

Ljubljana : Mladinska Knjiga, 1999. [32] p.

ISBN 86-11-15689-7

Insects - Spider-family - Nursery rhyme

This picture book for beginning readers presents little animals in witty verses. The ladybug and the firefly will be among the happy few to arouse affection. They are followed by less likable fellows like the daddy-long-legs, the moth, the maggot, the book-worm, the spider, the flea, the potatoe beetle, the tick, the drone, the woodworm and the louse. The amusing rhymes and the simple, anthropomorphised animal-illustrations will join in the effort to relieve children of their fear or disgust at these fine little creatures. (3+)

– **Special Mention 2005**

214

Prap, Lila *(text/illus.)*

Bela, Natalija *[et al.] (transl.)*

Mednarodni Zivalski Slovar (The international dictionary of animal languages)

Ljubljana : Založba Mladinska Knjiga, 2004. – [36] p.

(Zbirka zlabudron)

ISBN 86-11-16283-8

Animal sound – Dictionary

When we talk about the various languages, of animals, we usually don't realise that the frogs' croaking, the dogs' barking, and the goats' bleating is expressed very differently in different languages. In this picture book, illustrated in Lila Prap's characteristic style with simple, expressive pictures in bright colours with bold outlines, children and adults discover how the animal sounds are represented onomatopoeically in 41 different languages and dialects from around the world. Moreover, they also learn the correct expressions for clucking, neighing, and meowing in these languages. On the first and last pages of this book, readers will find a complete dictionary of animal sounds. The middle section of the book, however, is designed as a normal, picture book introducing one animal per double-page spread with its typical sound presented in always changing sets of four languages. (3+)

– **BRONASTI GRB OBČINE CELJE, 2003**

za izvirno in mednarodno priznano ustvarjalnost na področju otroške literature in ilustracije

– **EULE DES MONATS SEPTEMBER 2004, Deutschen Akademie für Kinder- und Jugendliteratur, Volkach, 2004 (knjiga meseca)**

Die Zeitschrift "Jugend und Literatur" lässt Ihre September-Eule zu Bajazzo fliegen.

Ausschnitte aus der Begründung der Jury, warum Lila Praps Buch "Warum?" die Auszeichnung erhält:

Dank ihrer Frage-Antwort-Technik wird Lila Prap den kindlichen Lesern sehr gerecht. Durch die Kombination von besonderen Wesenheiten plus

exotischem Tier plus Quatscherklärung bleiben die Fakten tatsächlich haften. A.B.

Warum? Bietet ein stimmiges Konzept, kombiniert glücklich Information und Nonsense. Die stark stilisierten Tiere strahlen eine ungeheure Kraft aus durch ihre kräftigen Erdtöne, klaren Formen, starken Konturen und nicht zuletzt durch die naiv archaische Körperhaltung. U.K.

Und zum Schluss schreibt Anke Buettner:

Bevor es nun endlich heißt: Vorhang auf und Tusch, sei noch schnell die wirklich liebevolle Buchgestaltung insgesamt erwähnt. Also: Eule für "Warum?" und Lob an Bajazzo.

– **DIE KINDER UND JUGENDBUCHLISTE - HERBST 2004, Radio Bremen/SR, 2004 (knjiga jeseni)**

Warum lachen Hyänen, weinen Krokodile? Warum spucken Wale Wasser? Warum haben Löwen Mähnen, Schlangen keine Beine und Walrosse Schnauzbärte? Weil sie keinen Rasierapparat haben? Oder um chic auszusehen?... Vierzehn Rätsel der Tierwelt mit sechsundfünfzig falschen und vierzehn richtigen Antworten. Was wollen junge Leser mehr - an witzigen Wendungen, ernsthaften Erkenntnissen und inspirierten Illustrationen?

– **LES SELECTIONS DU COMITE DE LECTURE, ACADEMIE DE CRETEILLE - MAI 2004 (izbor 6 knjig iz produkcije)**

– **PRIX GAYANT – CATEGORIE 1, Une sélection d'albums à destination des jeunes lecteurs de la moyenne section de maternelle au C.P. / C.E.1., (izbor petih knjig za finale) Douai, 2005**

Le Gayant lecture, prix littéraire est décerné par l'Association chaque année depuis six ans.

Il a concerné les 11-13 ans la première année. Il concerne à présent les enfants et les adolescents de la moyenne section de maternelle à la 2nde du lycée.

On distingue 5 catégories.

Il est accessible à tous les établissements de la région (bibliothèques, médiathèques, écoles, collèges, lycées, centres sociaux...).

Pourquoi les zèbres sont-ils en pyjama? (Lila Prap) A chaque double page une question, et plusieurs réponses : farfelues, drôles, fantaisistes et aussi exactes.

Une invitation à inventer d'autres réponses et d'autres questions.

– **SELECTION DES LIVRES 2005 - CYCLE 1, LE FESTIVAL DU LIVRE CHERBOURG-OCTEVILLE (izbor sedmih knjig iz letne produkcije)**

Choisie parmi la production contemporaine et d'après (si possible) un thème fédérateur, cette sélection, réalisée par des enseignants et bibliothécaire participe à faire connaître cette littérature dans les écoles et les collèges, aux enfants et aux enseignants, et par ricochet aux parents.

Elle exige que les adultes qui sélectionnent les livres se plongent dans un monde, et fassent ce travail avec un souci de qualité, sur des critères retenus collectivement.

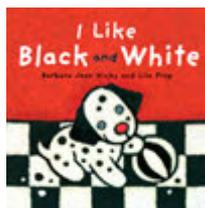
Des débats, des "empoignades" verbales ne sont pas exclus...

Les sélections du comité de lecture:

Pourquoi les zèbres sont-ils en pyjama? (Lila Prap) Au pourquoi des caractéristiques des espèces animales, cet album nous livre d'une part des réponses fantaisistes et d'autre part des éléments scientifiques.

– **SELECTION DE LECTURE BLAYE - INTERMEDIARE 2005, BORDEAUX (selekcija petih knjig iz letne produkcije)**

– **NAGRADA ZA IZVIRNO SLOVENSKO SLIKANICO, 2005**

NOMINACIJA ZA DEUTSCHE JUGENDLITERATURPREIS, 2005

Jurybegründung

Mit seinen Warum-Fragen hat schon so manches Kind seine Eltern der Verzweiflung nahe gebracht. Entsprechend zahlreich sind die Sachbücher, die Antworten auf die Kinderfragen anbieten. Von der Masse dieser Produkte hebt sich Lila Praps Werk gleich in mehreren Aspekten ab: Ihr gelingt es, bereits Vorschulkinder in die Grundprinzipien einer wissenschaftlichen Herangehensweise einzuführen. Am Beispiel exotischer Tiere vermittelt sie den Kindern ein systematisches Vorgehen bei der Beobachtung und Erschließung von Naturphänomenen: 1. werden Fragen formuliert, 2. Hypothesen gebildet und 3. richtige Antworten gefunden. Dabei kommt auch der Spaß nicht zu kurz. Sowohl die humorvoll stilisierten Tierfiguren, in erdigen Farben auf rauem Hintergrund gemalt, als auch die zum Teil abstrusen Hypothesen sind frech und witzig. Das Konzept dieses Mitmachbuchs wird von der ersten bis zur letzten Seite stilsicher durchgehalten.

- Ab 3

– The Children's Book Festival - 2005

0-2 Years Editor's Choice

Barbara Jane Hicks, Illustrated by Lila Prap

I Like Black and White

'Stinky slinky large and small. Wiggly woolly short and tall.' So begins this unusual rhyming picture book for toddlers. The text is perfectly pitched and effortlessly simple; unlike many other books for this age group, the rhyme is not forced, it seems natural and almost organic. The illustrations, painted on what looks like heavy, hand-made paper are full of texture - strong and graphic black and white images with distinctive black outlines set against a vividly coloured background. Books for the very young are often bland and uninspiring, this book is most certainly not. I'd highly recommend it for any child of two plus.

– NOMINACIJA ZA NAGRADO ASTRID LINDGREN, 2006, 2007

– NOMINACIJA ZA ANDERSENOVO NAGRADO, 2006

– **NOMINACIJA ZA NAGRADO IZVIRNA SLOVENSKA SLIKANICA, 2006**

– **OPPENHEIM TOY PORTFOLIO GOLD AWARD, 2006**

(by Lila Prap, Kane Miller) Why do hyenas laugh? In bold print around the amusing illustration, there are all sorts of silly answers. But to the right a scientific explanation tells all. A collection of questions about animals such as the zebra, kangaroo, monkey, and many more are answered in the same way. Kids might enjoy making up more Q & As to go with other animals. 6 & up. Age: Early School Years, Late School Years. Oppenheim Toy Portfolio Gold Award 2006

– **NOMINACIJA ZA WASHINGTON CHILDREN'S CHOICE PICTURE BOOK AWARD, 2006**

The Washington Children's Choice Picture Book Award was established in 1982 by the Washington Library Media Association. Children in grades K-3 in Washington State vote to select a winner from the list of nominees each year in March.

XIV. PRODAJA AVTORSKIH PRAVIC V RAZLIČNE DRŽAVE

- MALE ŽIVALI – Koreja, Japonska, Češka, Indija, Hrvaška
- ŽIVALSKÉ USPAVANKE – Koreja, Češka, Indija, Hrvaška
- ZAKAJ – Koreja, Francija, Češka, Švica, Norveška, Indija, ZDA, Avstralija, Hrvaška, Tajvan, Izrael, Španija, Poljska, Kanada, Nova Zelandija, Argentina, Španija
- ŽIVALSKA ABECEDA – Češka
- MEDNARODNI ŽIVALSKI SLOVAR – Francija, Poljska, Švica, Nemčija, Nizozemska, ZDA
- 1001 ZGODBA – ZDA, Izrael, Francija, Tajvan
- I LIKE BLACK AND WHITE – Koreja, ZDA
- I LIKE COLOURS – Koreja, ZDA

X. U P R I Z O R I T V E

- ZALJUBLJENI ČAROVNIK, gledališka predstava, v sodelovanju s PGD Nova Gorica, 1995
- KOSMATA ŽABA, muzikal, Plesni atelje Sava, Žalec, 1997; Gledališče Toneta Čufarja, Jesenice, 1997
- MALE ŽIVALI, plesna predstava, Otroško plesno gledališče Harlekin, Celje, 2000
- KOSMATA ŽABA, radijska igra, RTV Ljubljana, 2000
- ZALJUBLJENI ČAROVNIK, gledališka predstava, Gledališče Ptuj, 2001
- ZAKAJ?, lutkovna igrlica, Lutkovno gledališče Ljubljana, 2003

XI. RAZSTAVE

XI. 1. SAMOSTOJNE RAZSTAVE – ILUSTRACIJE

- *Otroški oddelek Osrednje knjižnice Celje, 1997*
- *Knjižnica Glinškova ploščad, Ljubljana, 1998*
- *Freske, knjižnica Mezzago pri Milanu, 1999*
- *Male živali, Galerija Sončnica, Ljubljana, 2001*
- *Razstava v več oddelkih mariborske knjižnice, 2003*
- *Klinični center, Ljubljana, 2004*
- *Galerija Sončnica, Ljubljana, 2004*
- *Knjižnica Velenje, 2005*
- *Knjižnica Sežana, 2005*
- *Galerija Društva likovnih umetnikov Maribor, 2005*
- *Galerija likovnih del mladih Celje, 2006*
- *Atelje Milač, Celje, 2006*

XI. 2. SKUPINSKE RAZSTAVE – ILUSTRACIJE

- *MEDNARODNA RAZSTAVA IZBRANIH ILUSTRATORJEV, Bologna, Itabashi Art Museum, Tokyo, 1998, 2000*
- *BIENALE SLOVENSKE ILUSTRACIJE, Cankarjev dom, Ljubljana, 1999, 2002*
- *VZHODNOEVROPSKI ILUSTRATORJI 1980–2000, Bolzano, 2000*
- *GALERIJA IZVIRNIH ILUSTRACIJ MLADINSKIH DEL, stalna razstava, Šentrupert, 2001*
- *BIENALE EVROPSKE ILUSTRACIJE, muzej Hiroko Mori & Stasy, Otaru, Japonska 2001*
- *MEDNARODNI BIENALE ILUSTRACIJE, Bratislava, 2001, 2003, 2005*
- *A TRIP AROUND THE WORLD, izbor 10 ilustratorjev z razstave Ilustratorjev v Bologni, Art Institute of Chicago, ZDA, 2002*

- MOTIV MED VEDA V SLOVENSKI ILUSTRACIJI, Galerija Sončnica, Ljubljana, 2003
- PREGLEDNA RAZSTAVA, Knjižnica Glinškova ploščad, Ljubljana, 2003
- BIB JAPAN 2004, izbrani ilustratorji z bienala v Bratislavi, Urawa Art Museum, Tokyo, Japonska, 2004–2005
- HIŠA UMETNOSTI IN OTROK, Ljubljana, 2005, 2006
- PICCOLI EDITORI PER PICCOLI LETTORI, Italija, 2005
- ILUSTRARTE, razstava 50 izbranih ilustratorjev z vsega sveta, Portugalska, Francija, 2005
- BIENALE ILUSTRACIJE, Zagreb, 2006
- MESTO ŽENSK, Ljubljana, 2006
- BIENALE SLOVENSKE ILUSTRACIJE, Ljubljana, 2006

XI. 3. SAMOSTOJNE RAZSTAVE – SLIKARSTVO, SATIRA

- DENAR, SVETA VLADAR, Kljub, Celje, 1986
- FACE, Kljub, Celje, 1988
- FANČI – LA FEMME FATALE, Kljub, Celje, 1994
- ARCHITECTURA DOMESTICA, Muzej sodobne zgodovine, Celje, 1994; Jakopičev paviljon, Ljubljana, 1996; Fakulteta za arhitekturo, Yazd, Iran, 2005

XI. 4. SKUPINSKE RAZSTAVE – SLIKARSTVO, SATIRA

- ARITAS, slovenski trienale satire in humora, Kulturni dom Šmarje, Cankarjev dom Ljubljana, 1995, 1998, 2001
- ŠTIRI STRANI NEBA, Galerija Škuc, 1996, Ljubljana
- CASH AND CARRY, Galerija Škuc, 1996, Ljubljana
- MESTO, Likovni salon Celje, 2001
- VSTOP PROST, Likovni salon Celje, 2001

- MOŠKI, Galerija sodobne umetnosti Celje, 2001
- SLOVENSKI KARIKATURISTI ZA MIR, Carigrad, 2001
- REVIZIJE, SLIKA 70+90, Galerija P74, Ljubljana, 2001
- OKO IN NJEGOVA RESNICA – SPEKTAKEL IN RESNIČNOST V SLOVENSKI UMETNOSTI 1984–2001, Moderna galerija, Ljubljana, 2001
- WATER BUS STOP WORK, slovenska predstavitev na beneškem bienalu, Benetke, 2001
- NASILJE, Kulturni center Srečka Kosovela, Sežana, 2002
- KREART, Loka pri Zidanem mostu, 2002
- RAZSTAVA SLIKARJEV POBRATENIH MEST S PODROČJA BIVŠE JUGOSLAVIJE, Cetine, 2003
- BIENALE SODOBNE UMETNOSTI, Fortezza di Basso, Firenze, 2003

XI. 5. SKUPINSKE RAZSTAVE – OBLIKOVANJE

- LETNA RAZSTAVA DRUŠTVA OBLIKOVALCEV, Jakopičev paviljon, Ljubljana, 1990, 1991; Mestna hiša, Maribor, 1992

XII. OSTALO DELOVANJE IN FUNKCIJE

- poslanka celjske skupščine 1991–1995
- predstavnica celjske občine pri kulturni izmenjavi Celje – Singen, 2002
- predstavnica Slovenije pri mednarodni kulturni izmenjavi Evropa – Iran na Otroškem knjižnem festivalu, Iran, 2004
- predstavnica Slovenije pri mednarodni kulturni izmenjavi Evropa – Iran na Arhitekturni delavnici, Iran, 2005
- *Pikina am basadorka*, 2005

XIII. Z A K L J U Č E K

Knjig imamo več vrst. Knjige so pač kar koli, saj v njih človek zapiše ali nariše misli, zamisli, spomine, recepte, znanje in še marsikaj. V knjigi sicer nekako okamenijo, vendar na tak način ostanejo večno žive. Pisatelji, pesniki, slikarji, ilustratorji so ljudje, ki jih neka notranja sila žene, da porojene zamisli, zgodbe, slike spravijo na papir in jih tako dajo na ogled in uporabo tudi drugim. Lahko je to tudi njihov poklic ali pa samo poslanstvo.

Ko ljudje preberejo knjigo, običajno ovrednotijo njeno vsebino oziroma zgodbo. Morda kvečjemu še pomislijo, ali se naslov sklada z vsebino, o avtorju pa ponavadi rečejo samo, da je dober ali pa zanič. Malokdo se poglobi v avtorjevo osebnost in se vpraša, kdo to vendar je, in seže še po drugih njegovih delih.

Ko sva prebrala prvo knjigo *Lile Prap Zgodbe in nezgodbe*, je ta v nama povzročila s svojimi domisljicami in »nesmislicami«, z besednimi igrami in kontrastnimi besedami silno radovednost. Kdo je vendar ta spretna sestavljavka zgodb, mojstrica besed in besednih zvez, pri katerih je vseeno, kaj je preteklost ali vsakdanjost, kaj je mogoče in kaj nemogoče? Zato sva prebrala vsa njena dela, ki sva jih lahko dobila v knjižnici. To je bila prva etapa najinega raziskovanja.

Nato sva ugotovila, da se njena dela načrtno berejo ali prelistavajo v vrtcu in v šoli. Z njenimi pesmimi in slikanicami v šoli iz malčkov naredijo bralčke. Njena dela so v šoli učni pripomočki za branje, kar sva ugotovila s prebiranjem otroških in mladinskih revij. V njih namreč razni strokovnjaki za šolstvo in pouk priporočajo njena dela staršem in učiteljem ter seveda otrokom samim.

Če je pa tako, je naša *Lila Prap* prav pomembna osebnost! Take osebnosti pa so priznane in tudi odlikovane. Ugotovila sva, da je njena zbirka priznanj in nagrad obširna, da je tudi razstavljala svoja dela po vsem svetu. Blizu nas torej živi in ustvarja avtorica, ki se zna vživeti tudi v otroško dušo, zna uporabljati jezik, ki je otrokom blizu. Njene povedi so kratke, kvečjemu dva

do tri stavke. Brez težav predrugači motive iz znanih pravljic, jim da novo vsebino. Je tudi vzgojna, hvali pozitivne lastnosti in se norčuje iz slabosti. Potihoma vzpodbuja mlade, naj berejo, in postavlja v slabo luč one, ki nočejo niti pogledati knjig, kaj šele jih prebrati. To je avtorica, katere dela z veseljem prebirajo tako slovenski malčki brački kot tisti na Norveškem ali daljnem Tajskem, v mrzli Kanadi in še marsikje po svetu.

Meniva, da moramo biti bolj ponosni na našo pesnico, pisateljico in ilustratorko Lilo Prap. Vendar ne samo tako, da jo bomo vsaj spoštljivo pozdravljali, ampak tako, da jo bomo vabili v svojo sredino, se od nje kaj naučili in od nje srkali njeno umetnost. Morda pa bo ona od nas dobila nove ideje za nadaljnje ustvarjanje. Oba avtorja te raziskovalne naloge bi bila nadvse srečna, če bi lahko bila Lili Prap navdih za kakšno novo zgodbo, pesmico ali ilustracijo.

Še to. Najin cilj je bil predvsem, da predstaviva njo in njeno delo; razlago vsebin njenih del, pomensko razlago, vrednotenje njenih primerjav, tvorbo besed in besednih zvez pa prepuščava starejšim, ki so prebrali že mnogo več knjig kot midva, tudi njenih, imajo več znanja, so bolj izobraženi in se zato tudi še bolj strokovno zavedajo pomena njenih del: vzgojnega, leposlovnega in umetniškega.

Branje Liliinih knjig je bil za naju pravi umetniški užitek. Vsakokrat ko sva vzela kako njeno delo v roke, sva znova uživala v branju ali gledanju risb.

XIV. LITERATURA IN VIRI

- Tom aŹ Vrbič: Dobra ilustracija – pot k lepemu, v: *Cicido za starše*, februar 2003, str. 8.
- Barbara Hanuš.: *Otrokove prve knjige*, v: *Cicido za starše*, februar 2005, str. 25.
- Dragica Haramija.: *Naj knjiga meseca*, *Lila Prap*, v: *Kekec*, februar 2006, str. 24.
- Anton Šepetavc: *Otroško preprosta, preprosto duhovita*, v: *Znameniti Celjani*, *Fitmedia*, Celje 2004, str. 98–99.
- Metka Kordigel, *Tilka Jamnik: KnjiŹevna vzgoja v vrtcu*, *DZS*, Ljubljana 1999.
- Igor Saksida: *Izhodišča in modeli šolske interpretacije mladinske knjiŹevnosti*, *Diferent*, Ljubljana 1994.
- Igor Saksida: *Mladinska knjiŹevnost pri pouku na razredni stopnji v osnovni šoli*, *Mladinska knjiga*, Ljubljana 1992.
- *Oblike sveta*, Boris A. Novak, ZaloŹba Mladika, Ljubljana 1991.
- Časopisni članki v *Delu*, *Novem tedniku* in *Večer*.
- *Knjige Lile Prap*.

LILA PRAP